

תמיכת יונתן בדוד,

3 נסיונות נוספים של שאול להרוג את דוד (פרק יט)

הערה מקדימה:

בפרקנו שאול כבר אינו מסתפק במזימות נסתרות ובדרכים עקיפות כדי להיפטר מיריבו דוד (שעדיין אינו יודע באופן ברור ששאול מקנא לו ובאמת נחוש להורגו), אלא פועל באורח גלוי וישיר, ומשתף את בנו ועבדיו בתוכניותיו, ומטיל על עבדיו לתפוס את דוד ולהוציאו להורג.

דוד ניצל בזכות עזרה שמקבל מילדי שאול: יהונתן ומיכל אשתו, וכן משמואל.

ספר שמואל-א

לא

טו

יב

ט

ד

א

פרק
וט

שמואל

שואל

דוד

המלך שאול

כח-לא

במלחמה מול
הפלשתים
בגלבוה

שאול ובעלת
האוב

טז-לא

קנאת שאול בדוד
מרדף אחר דוד ואנשיו

טז

שאול אינו
מציית לשמואל
במלחמת עמלק
עונשו הכבד

יג-יד

שאול
ובנו יונתן
במלחמה מול
הפלשתים
במכמש

יא

מוביל את העם
לישועת אנשי
יבש-גלעד
מנחש מלך עמון

ט-י

מחפש אתונות
ומוצא מלוכה

על המלך דוד בספר שמואל-א

כג-לא

נדודי דוד עם
אנשיו בברחם
מפני שאול

יח-כב

דוד חתן המלך
אהדת יונתן והעם את דוד
נסיונות שאול להורגו

יז

דוד וגלית

טז

נמשח
למלך
מנגן
ונושא כליו
של שאול

תקציר פרק יט

בפרקנו יש שלושה חלקים, ובכל חלק עומד גיבור אחר המסייע לדוד להימלט משאול:

יונתן מסייע לדוד שאול משתף את יונתן ואת כל עבדיו בנוגע לרצונו להרוג את דוד. יונתן שומע את דברי אביו ומזהיר מיד את דוד: "מִבְּקֵשׁ שְׂאוּל אָבִי לְהַמִּיתְךָ וְעַתָּה הִשְׁמַר נָא בְּבִקְרֹךְ וַיִּשְׁבֶּתָּ בְּסֶתֶר וַנְּחַבְּאֶתָּ." . בהמשך פונה יונתן אל אביו ומשכנע אותו שלא להרוג את דוד מכמה סיבות. שאול משתכנע מדברי בנו, ומבטיח לא לפגוע בדוד. אך הבטחה זו אינו מחזיקה זמן רב, וכאשר דוד מגן שוב לפני שאול, שאול זורק לעברו את החנית ומנסה לפגוע בו. דוד נמלט.

מיכל מסייעת לדוד דוד בורח אל ביתו שלו, שם מחכה לו אשתו, מיכל בת שאול. מיד כאשר שאול שומע שדוד נמלט הוא שולח מלאכים=שליחים אל ביתו להמיתו. מיכל מסייעת לדוד לברוח: "וַתִּרְדַּם מִיכַל אֶת דָּוִד בְּעֵד הַחֲלוֹן וַיֵּלֶךְ וַיִּבְרַח וַיִּמָּלֵט". דוד בורח דרך החלון, ומיכל בינתיים מסדרת את המיטה כאילו דוד ישן בה. כאשר התרמית מתגלה שאול כועס על מיכל: "לָמָּה פָּכַח רַמְיֹתַי". והיא משקרת לשאול, היא טוענת שדוד איים על חייה ולכן היא סייעה לו.

שמואל הנביא מסייע לדוד דוד בורח, והפעם רחוק יותר – אל העיר רמה. שמואל הנביא מקבל את דוד בסבר פנים יפות ודוד מספר לו את כל מה שאירע עם שאול עד היום. שניהם ביחד הולכים לעיר ניות. לאחר ששאול מבין לאן ברח דוד, הוא שוב שולח מלאכים כדי להמיתו. לאחר ששלוש משלחות לא חוזרות אל שאול ומתנבאות בניית ברמה, מחליט שאול ללכת בעצמו, אך רוח א-להים שורה עליו, והוא לא פוגע בדוד

ציווי מפורש של שאול להמית את דוד, יונתן תומך בדוד (א-ג)

וַיְדַבֵּר שָׁאוּל אֶל יוֹנָתָן-בְּנוֹ וְאֵל כָּל-עֲבָדָיו, לְהַמִּית אֶת דָּוִד,

וַיְהוֹנָתָן בֶּן-שָׁאוּל חָפֵץ (=רוצה, מעוניין) בְּדָוִד מְאֹד.

הערה: ההדגשה "יונתן בנו" נועדה להראות שמבחינת שאול,

יונתן אמור להיות נאמן לאביו ולהחלטתו להמית את דוד.

וַיִּגַּד יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵאמֹר, מִבִּקְשׁ שָׁאוּל אָבִי לְהַמִּיתְךָ,

וְעַתָּה, הִשָּׁמֵר נָא בְּבִקְרֹךְ, וַיִּשְׁבֹּת בַּסֶּתֶר וַנְּחַבֵּאתָ,

וְאָנֹכִי אֵצֶא וְעַמְדָּתִי לְיַד אָבִי בְשָׂדֵה אֲשֶׁר אֵתָּה שָׁם,

וְאָנֹכִי אֲדַבֵּר בְּךָ אֶל אָבִי וְרֵאִיתִי מָה וְהִגַּדְתִּי לְךָ.

יונתן מנמק לשאול מדוע לא לפגוע בדוד (ד-ה)

וַיִּדְבֹר יְהוֹנָתָן בְּדוֹד טוֹב אֶל שָׁאֹל-אָבִיו,
וַיֹּאמֶר אֵלָיו: אַל יַחַטֵּא הַמֶּלֶךְ בְּעִבְדוֹ בְּדוֹד !

נימוקים:

1. כי לוא חטא לך !

2. וכי מעשיו טוב-לך מאד:

וַיִּשֶׂם אֶת נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ (=סיכן את חייו)

וַיִּךְ אֶת (גלית) הַפְּלִשְׁתִּי,

וַיַּעַשׂ ה' תְּשׁוּעָה-גְדוֹלָה לְכָל-יִשְׂרָאֵל, רְאִיתָ וַתִּשְׂמַח.

3. וְלָמָּה תַּחַטֵּא בְּדָם-נָקִי לְהַמִּית אֶת דָּוִד חֵנֶם ?!

(=אל תחטא בשפיכת דם של אדם חף מפשע)

שאול משתכנע:

נשבע לא להרוג את דוד, מחזיר את דוד אליו (ו-ז)

אני נשבע לא להמיתו!

וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל בְּקוֹל יְהוֹנָתָן,

וַיִּשְׁבַּע שָׁאוּל: חַי-ה' (אני נשבע בשם ה') אִם יוֹמֵת!

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן לְדָוִד (ממקום מחבואו שבסמוד),

וַיַּגֵּד-לוֹ יְהוֹנָתָן אֵת כָּל הַדְּבָרִים-הָאֵלֶּה.

וַיָּבֵא יְהוֹנָתָן אֶת דָּוִד אֶל שָׁאוּל,
וַיְהִי לְפָנָיו (=משרת אותו) כְּאֶתְמוֹל שֶׁלְשׁוֹם.

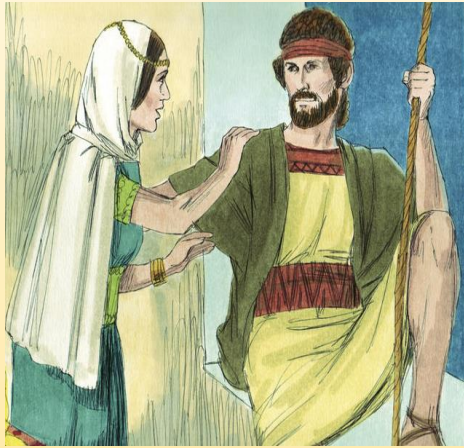
ניסיון רביעי של שאול להרוג את דוד (ח-י)

הטלת חנית

שאול	דוד
<p>וַתְּהִי רוּחַ-ה' רָעָה אֶל שָׁאֹל וְהוּא בְּבֵיתוֹ יֹשֵׁב, וַחֲנִיתוֹ בְּיָדוֹ.</p>	<p>וַתּוֹסֶף הַמֶּלֶכְמָה לְהִיּוֹת, וַיֵּצֵא דָוִד וַיִּלָּחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים, וַיִּךְ בָּהֶם מַכָּה-גְדוֹלָה, וַיִּנָּסוּ מִפָּנָיו.</p>
<p>וַיִּבְקֹשׁ שָׁאֹל לְהַפֹּת בַּחֲנִית בְּדָוִד וּבַקִּיר, (=זרק את החנית כך שתחדור את גוף דוד, ותתקע בקיר)</p>	<p>וְדָוִד מִנִּגַן בְּיָד (דוד מנגן בעזרת היד. הערה: יש כאן 'הנגדה' לשאול שבידו חנית)</p>
<p>וַיִּךְ אֶת הַחֲנִית בַּקִּיר.</p>	<p>וַיִּפְטֹר (=דוד השתמט) מִפְּנֵי שָׁאֹל,</p>
	<p>וְדָוִד נָס, וַיִּמְלֹט בַּלַּיְלָה הַזֶּה (=ההוא)</p>

ניסיון חמישי להרוג את דוד (יא-יז)

מיכל ודוד	שאול
<p>וַתֵּגֵד לְדָוִד מִיְכָל-אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר: אִם אֵינְךָ מְמַלֵּט אֶת נַפְשְׁךָ הַלַּיְלָה: מָחָר אֲתָה מוֹמֵת. וַתֵּרֶד מִיְכָל אֶת דָּוִד בְּעֵד הַחֲלוֹן, וַיֵּלֶךְ וַיִּבְרַח וַיִּמָּלֵט.</p> <p>וַתִּקַּח מִיְכָל אֶת הַתְּרָפִים (=פסל בדמות אדם) וַתִּשֶׂם אֵל הַמָּטָה, וְאֵת כְּבִיר-הָעֵזִים (=כר עשוי משעיר עזים הנתונים בתוך כברה, רשת) שָׂמָה מְרֵאשֶׁתָּיו (=שמה בראש המיטה) וַתִּכַּס בַּבֶּגֶד (=בשמיכה)</p>	<p>וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים אֶל בֵּית-דָּוִד לְשַׁמְרוֹ (שלא יברח) וְלַהֲמִיתוֹ בַּבֶּקֶר (מיד כשיצא מפתח ביתו)</p>

להורגו
באמצעות
שליחי
שאול
שנשלחו
לביתו

שאול

וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים (=שליחים) לְקַחַת אֶת דָּוִד

וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל אֶת הַמַּלְאָכִים לְרַאוֹת אֶת דָּוִד, לֵאמֹר:
הַעֲלוּ אֹתוֹ בַּמָּטָה אֵלַי לְהַמְתּוֹ.

וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים (השליחים של שאול)
וְהִנֵּה הַתְּרָפִים אֶל הַמָּטָה וְכַבִּיר-הָעֵזִים מְרֵאֲשֵׁתָיו

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל מִיכָל:

1. לָמָּה כָּכָה רַמִּיתָנִי (בכך שאמרת שדוד חולה, וששמת את התרפים במיטה ?!)
2. וְתִשְׁלַחֵנִי אֶת אִבִּי וַיִּמָּלֵט (מדוע אפשרת לו לברוח, דבר המזוהה בגידה באביו)

מיכל ודוד

וַתֹּאמֶר: חָלָה הוּא.

וַתֹּאמֶר מִיכָל אֶל שָׁאוּל:

הוּא אָמַר אֵלַי: שְׁלַחְנִי (תמלטי אותו)

לָמָּה (=כי אם לא תמלטי אותי): אַמְיַתְךָ. (ז)

ניסיון שישי להרוג את דוד (יח-כד)

דוד נמלט לשמואל (יח)

וְדוֹד בָּרַח (מביתו, לאחר ששאל ניסה להורגו שם) וַיִּמְלֹט,

וַיָּבֵא אֶל שְׁמוּאֵל הַרְמָתָה (לעיר "רמה" שם התגורר)

וַיִּגְדֹּל-לוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ שְׁאוּל.

וַיֵּלֶךְ (מהרמה) הוּא וְשְׁמוּאֵל,

וַיָּשְׁבוּ בְּנֵי־זֶה

("ניות" מקום סמוך לבמה הגדולה מחוץ לעיר, נראה שבמקום זה היה מעין בית מדרש לנביאים).

הרחבות:

1. דוד ברח לשמואל כדי למצוא אצלו הגנה ומקלט. נראה שהוא בורח דווקא אליו גם כי הוא זה שמשח אותו למלך, ודוד לא מבין מדוע כל זה קורה לו, וגם כי סמכותו מוכרת לכל ואף בעיני שאול.
2. למרות שהעיר "רמה" נמצאת צפונית לגבעת שאול במרחק קצר, הוא אינו בורח לבית-לחם למשפחתו כי שם וודאי יחפשו שאול.
3. "וילך הוא ושמואל", "הוא" – דוד, מופיע בפס' לפני שמואל, אולי כי דוד יזם את היציאה מהעיר מחשש שימצאום שם.

שולח שליחים
להרוג את דוד
הנמצא עם שמואל
ב'ניות ברמה'

שאל שולח שליחים ל'ניות ברמה' לקחת את דוד (יט-כא)

שאל שולח משלחת ראשונה לקחת את דוד

ויגד לשאל לאמר: הנה דוד בניות ברמה
וישלח שאל מלאכים (שליחים) לקחת את דוד

כשולן המשלחת במשימה - השליחים מתנבאים במקום לקחת את דוד

וירא (ראה כל אחד משליחי שאל) את להקת-הנביאים נבאים,
ושמואל עמד נצב עליהם (=שמואל היה עומד ומשגיח עליהם),
ותהי על מלאכי-שאל רוח-אלהים, ויתנבאו גם-המה

כשולן המשלחת השנייה במשימה

ויגדו לשאל וישלח מלאכים-אחרים
ויתנבאו גם-המה

כשולן המשלחת השלישית במשימה

ויספ שאל, וישלח מלאכים שלשים (=בפעם שלישית)
ויתנבאו גם-המה

להקת-הנביאים נבאים,
ושמואל עמד נצב עליהם

שאול בעצמו מגיע ל'ניזות ברמה' לנסות לקחת את דוד (כב-כד)

וַיִּלֶךְ גַּם הוּא הַרְמָתָה,

וַיָּבֵא עַד בּוֹר-הַגְּדוֹל אֲשֶׁר בְּשֶׁכוֹ ('שכו' היה כנראה שם מקום ליד הרמה, לא ידוע עליו היום)

וַיִּשְׂאֵל וַיֹּאמֶר: אֵיפֹה שְׁמוּאֵל וְדָוִד ?

וַיֹּאמֶר (=אמרו לו): הִנֵּה בְּנֵיזוֹת בְּרָמָה (כב)

וַיִּלֶךְ שָׁם אֶל נֵיזוֹת בְּרָמָה, וַתְּהִי עֲלָיו גַּם הוּא רוּחַ-אֱלֹהִים.

וַיִּלֶךְ הַלּוֹךְ וַיִּתְנַבֵּא (=התנבא תוך הליכתו) עַד בָּאוּ בְּנֵיזוֹת בְּרָמָה. (כג)

וַיִּפְשֹׁט גַּם הוּא בְּגָדָיו (=אז פשט כל בגדיו ממש, או רק את בגדי המלכות)

וַיִּתְנַבֵּא גַם הוּא לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיִּפֹּל עָרֶם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל-הַלַּיְלָה (לא ברור האם

היה ערום לגמרי, או ערום מבגדי מלכותו, בכל מקרה מדובר על טשטוש חושים)

עַל-כֵּן יֹאמְרוּ הַגַּם שְׂאוּל בְּנִבְיָאָם !? (=משפט זה הוא הערת המספר.

אירוע זה הוא המקור למשפט הידוע השגור בפי אנשים באותה תקופה "הגם שאול בנביאים") (כד)

וַיִּתְנַבֵּא גַם הוּא לִפְנֵי שְׁמוּאֵל
וַיִּפֹּל עָרֶם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל-הַלַּיְלָה

הערות: 1. בעוד שבפרק יא ההתנבאות הפכה אותו ל"איש אחר" כאן ההתנבאות מבטאת רק את המשך ההתדרדרות שלו.

2. בפרק לא מוצאים שלשאול יש מגע ממשי או משמעותי עם שמואל (שהרי כבר כתוב בפרק טו: "ולא יסף שמואל לראות את שאול עד יום מותו")